

Motion till riksdagen 2021/22:4560

av **Christian Carlsson m.fl. (KD)**

med anledning av prop. 2021/22:161 Ökad likvärdighet för skolhuvudmän

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen avslår proposition 2021/22:161.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska återkomma med ett nytt och genomarbetat förslag för skolans finansiering och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ökad statlig styrning av kommuners beräkning av skolpengen och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en nationell skolpengsnorm och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

I propositionen föreslås flera ändringar i skollagen som syftar till att tydliggöra systemet för kommuners beslut om bidrag till enskilda skolhuvudmän. Förslagen ska även syfta till att öka likvärdigheten mellan kommunala och enskilda huvudmän.

Kristdemokraterna anser att det så långt som möjligt ska finnas likvärdiga och rättvisa villkor för kommunala och fristående skolor, men vi bedömer att regeringens proposition kommer att få motsatt effekt.

I propositionen föreslås bl.a. att elever som väljer en friskola ska få lägre skolpeng. Det kommer att gå ut över enskilda elever och slå hårdast mot de mindre och ideella skolorna. Hellre än att sänka skolpengen för alla barn som väljer en friskola framför en kommunal skola, så bör staten hitta andra sätt att kompensera kommuner eller enskilda skolor som har faktiska merkostnader på grund av att man upprätthåller vakanta platser eller snabbt behöver bygga ut sin kapacitet som en följd av ett skolplaceringsansvar. Det behövs dessutom ett betydligt bredare grepp kring frågan om skolpengen och skolans finansiering om syftet är att skapa likvärdiga förutsättningar.

Det största problemet med skolpengen är att den i dag varierar för mycket beroende på var i landet du bor. Kristdemokraterna vill se en ökad statlig styrning av skolans finansiering och föreslår därför en nationell skolpengsnorm, vilket skulle leda till ökad likvärdighet mellan skolor, tydlighet om hur skolpengen ska beräknas och en mer jämlik skola i hela landet. I stället har riksdagen ett förslag på sitt bord där vi inte fullt ut kan överblicka konsekvenserna, vare sig för fristående eller för kommunala verksamheter, om regeringens förslag blir verklighet.

Kristdemokraterna hade gärna sett att regeringen inväntat den granskning som Riksrevisionen nu gör av systemet med skolpeng och som kommer att redovisas i juni i år. Vi hade också gärna sett att regeringen bjudit in riksdagspartierna till konstruktiva samtal för att finna gemensamma lösningar kring skolans finansiering. Välunderbyggda förslag om skolpengssystemet som på allvar bidrar till mer likvärdiga villkor för kommunala och enskilda skolhuvudmän hade på så sätt kunnat föras fram. En ny finansieringsmodell behöver bl.a. ta hänsyn till likabehandling av elever, oavsett vilken skolform de går i, och likvärdiga tilläggsbelopp för elever med särskilda behov. Kristdemokraterna avslår därför propositionen och föreslår att regeringen ska återkomma med ett nytt och genomarbetat förslag för skolans finansiering.

Kristdemokraternas syn på regeringens förslag

Förslag om att strukturersättning införs som särskild del i grundbeloppet

I dag ska hemkommunen enligt skollagen lämna bidrag till den enskilda huvudmannen för varje elev vid dennes förskole- eller skolenhet. Detta bidrag ska bestå av ett grundbelopp och i vissa fall ett tilläggsbelopp. Regeringen föreslår i propositionen att det ska införas en strukturersättning som en särskild del i detta grundbelopp som hemkommunen lämnar till huvudmannen. Grundbeloppet föreslås bestå dels av en basersättning, som omfattar de kostnadslag som anges i nuvarande bestämmelser om grundbeloppet, dels av en strukturersättning som fördelas utifrån barns och elevers olika förutsättningar och behov, undantaget sådana resurser som fördelas enligt bestämmelser om tilläggsbelopp.

Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) avstyrker förslaget då de menar att det riskerar att driva kommuner till att vikta sina ersättningar utan att det finns behov av det. SKR menar att bidragen i stället bör delas upp i grundbelopp, strukturersättning och tilläggsbelopp. Friskolornas riksförbund anser att det inte är rimligt vare sig utifrån skollagens krav på likvärdighet för eleverna eller utifrån elevers förutsättningar och behov att fördelningssystemen ser så olika ut mellan kommuner. Det behöver finnas en större enhetlighet i systemet.

Kristdemokraterna anser att det behövs strukturersättningar, både socioekonomiska och sådana som syftar till att stärka mindre skolor på landsbygden. Skillnaderna mellan kommuner behöver dock minska och inte öka när det gäller beräkning av skolpeng.

Kristdemokraterna vill se en ökad statlig styrning av skolans finansiering och föreslår därför en nationell skolpengsnorm, vilket skulle leda till ökad likvärdighet mellan skolor och tydlighet om hur skolpengen ska beräknas. Vi avstyrker därför förslaget att

strukturersättning ska införas som särskild del i grundbeloppet och föreslår att regeringen ska återkomma med ett nytt och genomarbetat förslag för skolans finansiering.

Förslag om att kommuner ska redovisa sina beräkningar i ett beslut om grundbelopp vilket ger ökad transparens

Förslaget innefattar att regeringen, med stöd av ett bemyndigande i skollagen för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer, ska kunna meddela föreskrifter som gör en kommun skyldig att lämna uppgifter om hur bidrag till en fristående förskola, skola eller annan enskild verksamhet har beräknats avseende grundbeloppet, inklusive basersättningen och strukturersättningen.

Kristdemokraterna har, i likhet med vad många remissinstanser framfört, länge påpekat problematiken med att enskilda huvudmän inte kan veta bakgrunden till beslut om bidrag som hemkommunen har fattat utan att vara nödgade att överklaga beslutet. Det är därför positivt att viljan finns att kommunerna ska tydliggöra beräkningarna. Frågetecken kvarstår dock kring hur beräkningarna faktiskt kommer att göras samt hur påverkan blir på enskilda huvudmän. Det behövs en ökad statlig styrning av hur skolpengen ska beräknas för att uppnå mer likvärdiga förutsättningar mellan skolor, och regeringens förslag är därför inte tillräckligt långtgående.

Förslag om avdrag för kommuners merkostnader gällande grundbeloppet

Regeringen föreslår att hemkommunen ska göra ett avdrag vid beräkning av grundbeloppet till varje enskild huvudman för skolor, efter att ha bestämt vilken basersättning som ska lämnas i bidrag per elev och innan strukturersättningen läggs till och beslut fattas om det slutliga grundbeloppet. Den sänkta skolpengen för friskolorna ska motsvara hemkommunens merkostnader till följd av dess lagstadgade skolplaceringsansvar, dvs. att anordna skola i den omfattning som krävs för att bereda utbildning för alla i kommunen som har rätt till det och inte fullgör sin skolgång på annat sätt. Kristdemokraterna avstyrker, liksom flera remissinstanser, förslaget att sänka skolpengen för alla friskolor.

Det större ansvar som kommunerna har i och med skolplaceringsansvaret åligger inte enskilda kommunala skolor utan kommunen. Hellre än att sänka skolpengen för alla barn som väljer en friskola framför en kommunal skola, så bör staten hitta andra sätt att kompensera kommuner eller enskilda skolor som har faktiska merkostnader på grund av att man upprätthåller vakanta platser eller snabbt behöver bygga ut sin kapacitet till följd av ett skolplaceringsansvar. Det behövs dessutom en bredare ansats kring frågan om skolpengen och skolans finansiering om syftet är att skapa likvärdiga förutsättningar.

Regeringens förslag om sänkt skolpeng saknar väl beskrivna konsekvenser. I praktiken kan inte regeringen säga hur förslagen skulle påverka en fristående skolstiftelse eller idéburen organisation. Regeringen kan inte heller beskriva hur förslagen skulle påverka landets kommuner.

Det vi vet är att sänkt skolpeng kommer att gå ut över enskilda elever och att det kommer att slå hårdast mot de mindre och ideella friskolorna. Det finns en risk att mindre fristående skolenheter inte skulle klara sig ekonomiskt, t.ex. byskolor på landsbygden.

Kristdemokraterna avstyrker således förslaget och vill att en bredare utredning till-
sätts om skolpengen och skolans finansiering. Det största problemet med skolpengen är
att den i dag varierar för mycket beroende på var i landet du bor. Kristdemokraterna vill
därför se en ökad statlig styrning av skolans finansiering och en nationell skolpengs-
norm. Vi vill minska de skillnader som finns i dag mellan kommuner och mellan skolor,
genom vårt förslag om en ökad statlig styrning av kommuners beräkning av skolpengen
och att en nationell skolpengsnorm införs för att stärka likvärdigheten över hela landet.

Kristdemokraternas förslag och ställningstaganden

Skolan ska vara likvärdig i hela landet, men i dag finns stora skillnader i kunskaps-
resultat mellan skolor i stad och land. Vi måste ta itu med låga kunskapsresultat och ge
alla barn goda möjligheter till utbildning i hela landet. Det är dock inte bara när det
gäller kunskapsresultaten som det finns stora skillnader.

Skolpengen varierar i dag alltför mycket beroende på om man bor i en stad eller på
landsbygden, och den varierar mycket mellan olika kommuner. Kristdemokraterna vill
minska dessa skillnader genom en ökad statlig styrning av kommuners beräkning av
skolpengen och att en nationell skolpengsnorm införs för att stärka likvärdigheten över
hela landet.

En nationell skolpengsnorm behöver inte vara bindande i alla delar, men det skulle
sätta rätt förväntningar på kommunerna och underlätta jämförelser och ansvarsutkrävande
om det förtydligades hur skolpengen ska beräknas och vilka kostnader som kommu-
nerna ska ta höjd för. Vi menar att en ökad statlig styrning i form av en nationell skol-
pengsnorm skulle kunna vägleda kommunerna mot en mer jämlik och bättre skola.

Regeringen föreslår i stället sänkt skolpeng för alla fristående skolor. Sänkt skolpeng
slår direkt mot mindre friskolor på landsbygden, som ofta drivs av föräldrar med stöd
från bygden. Om glesbygdens skolor slås ut slås också den levande landsbygden ut,
utflyttningen av familjer avstannar och valfriheten för elever försämras.

Kristdemokraterna verkar för likvärdiga förutsättningar mellan skolor i hela landet
och betonar vikten av att även de mindre huvudmännen, såsom de idéburna företagen,
ska verka. Vi försvarar rätten till full skolpeng för alla elever och avvisar förslag som
slår mot friskolorna, landsbygden och valfriheten. Därför motsätter vi oss regeringens
förslag och avslår propositionen.

Christian Carlsson (KD)

Pia Steensland (KD)

Roland Utbult (KD)

Acko Ankarberg Johansson (KD)